

Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten

ÅRSMELDING 2020

Gammelt og nytt hytteliv – Kampen, Sel

LEDEREN HAR ORDET

5.februar 2020 ble ny Villreinnemnd for Rondane og Sølnekletten for perioden 2019 - 2023 konstituert i møte på Dombås Hotell. Den nye nemnden består av 6 tidligere og 7 nye medlemmer. Unntaksåret 2020 har gitt oss begrensninger i å møtes fysisk, digitale møter har vært et viktig supplement i denne tiden. Det har likevel vært en rekke saker til behandling nemnda:

- **Miljøkvalitetsnormen for villrein** ble fastsatt av Klima og miljødepartementet i juni 2020. Villreinområdene i Norge skal klassifiseres av en ekspertgruppe hvert fjerde år, på bakgrunn av bestandsforhold, lavbeite, leveområde og menneskelig påvirkning. Kvalitetsnormen fastsetter krav om minimum middels kvalitet for de enkelte villreinområdene. Det er et mål at de nasjonale villreinområdene skal ha god kvalitet. Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten forventer at arbeidet med miljøkvalitetsnormen vil føre til at nødvendige tiltak for å ivareta villreinen blir iverksatt
- **Mistanke om CWD/ skrantesyke** på villrein som ble skutt under høstens jakt i Vulufjell var heldigvis falsk alarm. Noen dager senere ble det for første gang påvist skrantesyke på villrein i Norge utenfor Nordfjella. En storbuukk skutt på Hardangervidda med en bestand på ca 10.000 dyr, fikk påvist sykdommen. Mattilsynet innførte straks noen restriksjoner særskilt for Hardangervidda, i tillegg til de landsomfattende reglene i CWD- forskriften for å forhindre spredning av sykdommen. Overvåking og smittesporing krever tett samarbeid mellom forvaltningsmyndighetene, veterinærmyndigheter, fjelloppsyn og jegere. Krav om rapportering og avliving av syke dyr, prøvetaking av 1,5 år og eldre felte reinsdyr/hjortevilt er et viktige ledd i dette arbeidet.
- **Fotråte /klauvråte:** I 2019 ble det felt og rapportert om mange halte reinsdyr i Rondane Nord. Tellingene viste at 35 – 40 % av årskalvene manglet etter vinteren. Hardangervidda manglet dyr i samme størrelsesorden. Utvalget fulgte opp med en tettere overvåking av bestanden høsten 2019 og vinteren 2020. Det ble observert og tatt ut noen få syke dyr i løpet av vinteren. I sommer trakk reinen sør for Grimsdalen tidligere enn i 2019. Det ble ikke rapportert om tilfeller av fotråte i Rondane Nord under jakta i 2020.
- **Utvidelser av fritidsbygg:** Villreinnemnda registrerer en økende mengde søknader om utvidelser av eksisterende fritidsboliger i nasjonalt villreinområde sone 1 og 2. Oppgradering og utvidelser av fritidsboliger vil sannsynligvis føre til økt bruk. Dette er en utvikling som over tid vil kunne føre til økt ferdsel og forstyrrelser i og inn mot villreinens leveområder. Enkelt saker kan virke uskyldige, men summen av alle tiltakene kan føre til uheldige konsekvenser for villreinen.
- **Villreinnemnda er bekymret for manglende vilje/muligheter for regulering av ferdsel.** Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten ønsker nå å bidra til en debatt om regulering av ferdsel inn i villreinområdene. Allemannsretten og den frie ferdselen i utmarka er uten tvil et gode. Regulering av ferdsel må derfor skje bare i de tilfeller det er strengt nødvendig. Politikerne og forvaltningsmyndigheter har innenfor dagens regelverk muligheter til ferdselsreguleringer. Det finnes lovhjemler og forskrifter som kan brukes til å begrense, legge føring for eller i helhet stanse ferdsel i avgrensede sårbare områder og til visse tider av året. Med de utfordringene vi har i våre områder med stadig økende ferdsel og ulike typer av aktiviteter, er det nødvendig med en diskusjon om ferdselsregulerende tiltak.

Leder av Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

Jørund Båtstad

1. VILLREINNEMNDA FOR RONDANE OG SØLNKLETEN

Villreinnemnda er en offentlig nemnd hvor medlemmer og varamedlemmer er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter forslag fra hver kommune som har villreinareal. Villreinnemndenes hovedoppgaver er å:

- Være høringsinstans i saker som berører arealbruken i villreinens leveområde.
- Godkjenne bestandsplaner utarbeidet av rettighetshaverne i et villreinområde (villreinutvalgene).
- Godkjenne fellingskvoter for det enkelte år etter forslag fra rettighetshaverne
- Fordele midler til villreintiltak.
- Bidra til at kunnskapen om villreinens leveområder styrkes.

Nemndene har en fire-årig funksjonsperiode som følger kommunevalgperioden. Ny nemnd for Rondane og Sølknkletten ble konstituert i februar i 2020, med følgende medlemmer:

Kommune	Medlemmer	Varamedlemmer
Sel	Jørund Båtstad (leder)	Ingebjørg Uldalen
Folldal	Solvår Brustad Lilleeng (nestleder)	Bjørn Brendbakken
Alvdal	Trond Ivar Paaske	Britt Guri Nordtun
Dovre	Arne Vadet	Bente Sæther
Hamar	Hanne Sandvoll	Ivar Skramstad
Nord-Fron	Anne K. Tina Lyslo	Hans Petter Solberg
Rendalen	Tor Inge Nytrøen	Anne Grete Otnes
Ringebu	Laila Bårdsløkken	Erik Winther
Ringsaker	Thomas Eriksen	Marte Røhnebæk
Sør-Fron	Else Mari Bjørke	Hans Mathias Ulberg
Stor-Elvdal	Ane Eriksen Hamilton	Terje Andreas Hoffstad
Øyer	Bjørner Killi	Anne Magnhild Braastad Lie
Åmot	Vidar Helgesen	Ingebjørg Dybvik

Nemnda har et arbeidsutvalg bestående leder, nestleder og nemndas medlem fra den kommunen saken gjelder.

Sekretær i 2020 har vært Marit Vorkinn, Fylkesmannen i Innlandet.

2. NEMNDAS ARBEID I 2020

Nemnda har i 2019 hatt tre ordinære styremøter, hvorav to fysiske møter. Et planlagt fellesmøte med nemndene i november måtte avlyses pga. smittesituasjonen for Covid 19. I tillegg har en rekke saker blitt behandlet av arbeidsutvalget, enten via telefon, Teams eller mail.

Saksmengden til nemnda har vært stor og økende de siste årene, fra at nemnda behandlet 20 saker i 2013 til 54 saker i 2020. Til tross for at nemnda fra 2017 har hatt en praksis med siling av saker, slik at noen saker ikke blir behandlet (ingen/svært liten relevans for villreininteressene) og noen saker besvares med en enkel mail som er godkjent av leder og nestleder (f.eks. bygging av utedo ved eksisterende fritidshus), er saksmengden i overkant av det nemnda greier å behandle innenfor dagens ressursrammer.

Villreinnemnda er også kopimottaker av vedtak fra nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre siden nemnda har klageadgang på vedtak som angår villreinen. I alt ble 98 vedtak fra nasjonalparkstyret ble gjennomgått i 2019. Ingen av nasjonalparkstyrets vedtak er påklagd i 2019.

Deltakelse i Villreinform Røndane-Sølnkletten

Forumet jobbet på forsommeren særlig med å sikre representasjon av villreininteressene i arbeidet med besøksstrategi for Dovre nasjonalpark (jfr. orienteringssaker på april-møtet), som er et viktig refugieområde for reinen i Rondane nord.

Representanter for Villreinform har også deltatt på møter i prosjekt Kongevegen over Dovrefjell (observatørstatus).

På forsommeren ble det sendt et brev til kommuner, reiselivsorganisasjoner og -bedrifter, turlag og velforeninger i Rondane-Sølnkletten villreinområde om hvilket regelverk som gjelder for tilrettelegging for friluftsliv og organisert ferdsel og arrangementer. Brevet var et fellesbrev fra Villreinform, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, Fylkesmannen i Innlandet og Innlandet fylkeskommune.

Villreinform planla også fellesmøtet mellom nemnd og utvalgene i november, som ble avlyst pga. Covid 19.

2.1 Arealforvaltning

Bruks- og utbyggingspresset mot arealene i Rondane er stort, og arealforvaltning er derfor en viktig og ressurskrevende oppgave for nemnda.

Villreinnemnda benytter klageadgangen på vedtak etter Plan- og bygningsloven aktivt. 4 klagesaker ble avgjort i 2020:

- Klage på utvidelse av eksisterende fritidshus i nasjonalt villreinområde i Ringebu kommune (påklagd i 2019). Klagen ble tatt til følge, og vedtaket opphevet (Fylkesmannen i Innlandet).
- Klage på utvidelse av Breisjøseter turisthytte, sammen med Sølnkletten Villreinområde, med krav om strengere vilkårsetting. Alvdal kommune tok klagen til følge og omgjorde eget vedtak.
- Klage på oppsetting av fugleskjul i nasjonalt villreinområde, Dovre. Klagen ble tatt til følge og vedtaket opphevet (Fylkesmannen i Innlandet).
- Klage på utvidelse av fritidshus i buffersona i Ringebu kommune. Klagen ble tatt til følge og klagen opphevet (Fylkesmannen i Viken).

Regional planstrategi for Innlandet fylkeskommune (Innlandsstrategien 2020-2024) ble fastsatt i 2020. I høringsdokumentet ble det lagt opp til at de regionale planene for villreinområdene (Forollhogna, Dovrefjellområdet, Rondane-Sølnkletten og Ottadalsområdet) skulle videreføres, men ikke revideres i kommende planperiode.

I forbindelse med innføring av «Miljøkvalitetsnorm for villrein» er det planlagt at tilstanden i de nasjonale villreinområdene skal vurderes i løpet av 2021, i regi av Miljødirektoratet. Villreinnemnda og Fylkesmannen tilrådte derfor at fylkeskommunen bør vurdere om det er behov for å revidere de regionale villreinplanene når denne statusanalysen er ferdig. Fylkeskommunen fulgte oppfordringen og følgende ble tatt inn i den endelige strategien:

«Villreinområdene i Innlandet har alle egne regionale planer som videreføres og rulleres/revideres i etterkant av tilstandskartleggingen som er planlagt gjennomført i regi av Miljødirektoratet i løpet av 2021».

Villreinnemnda har hatt flere saker om organisert ferdsel i løpet av 2020. Dette er aktivitet som det er begrensa muligheter for å styre. I Rondane nasjonalpark opplevde en at et turlag som ble nektet å sette ut en fysisk turpost i et sårbart område for villreinen omgikk avslaget ved å innføre digital turpost, noe nasjonalparkstyret ikke har mulighet til å nekte. Den utviklingen som skjer innen digitalisering utfordrer både allemannsretten og verneforskriftene.

2.2 Bestandsforvaltning

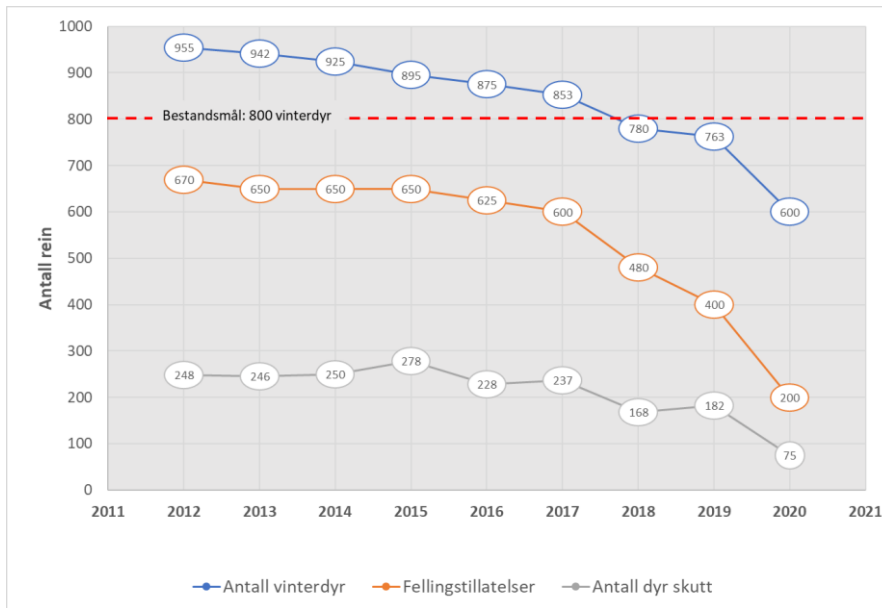
Bestandsforvaltningen skjer i all hovedsak i regi av de tre villreinutvalgene i nemndsområdet; Villreinutvalget for Rondane Nord, Rondane Sør Villreinutvalg og Sølnkletten Villreinområde. Utvalgene utarbeider bl.a. flerårige bestandsplaner og forslag til årlig avskyting. Villreinnemndas hovedrolle i bestandsforvaltningen er å godkjenne bestandsplanene og søknader om fellingstillatelser.

Gjeldende bestandsplan for Rondane er for perioden 2016-2020, mens Sølnkletten i 2019 fikk godkjent ny bestandsplan for 2019-2023. Målsettingen for Rondane er å ha en total stammestørrelse på ca. 4.000 vinterdyr, derav 1.700 i Rondane nord og 2.300 i Rondane Sør. I tillegg kommer en liten stamme i Finnsjøfjellet på 100 vinterdyr.

Utvalgene kontrollerer bestandsutviklingen ut fra tellinger, kvotefastsetting og fellingsstatistikk. I tre av delområdene i Rondane er det enkelte år registrert en betydelig nedgang av dyr, uten at en kjenner årsaken til nedgangen. Utvandring som følge av ferdselspress/manglende beiteområder, sykdom, insektplager, økt kalvedødelighet ellers, rovdyr og mangelfulle tellinger har vært pekt på som mulige årsaksfaktorer. I alle de tre delområdene er nedgangen i bestandsstørrelse forsøkt motvirket gjennom reduserte jaktkvoter.

Sølnkletten

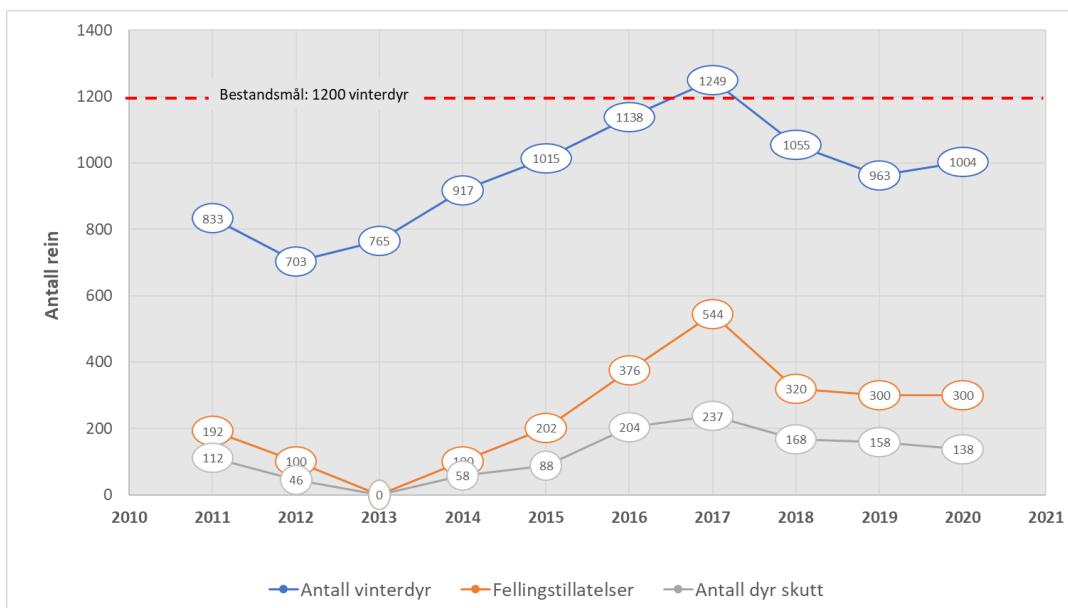
Antall dyr som ble funnet ved vintertellingene i 2020 var vesentlig lavere enn foregående år (se figur 1). Det ble derfor telt to ganger, men begge tellinger endte på 600 dyr. Dagens vinterstamme er dermed adskillig lavere enn bestandsmålet på 800 dyr. Utvalget mener at dette kan skyldes at det er brukt for høy tilvekstprosent gjennom flere år, og at det antakelig er tatt ut langt flere simler enn forutsatt. Fellingskvoten for 2020 ble derfor satt med sikte på å øke bestanden opp igjen til bestandsmålet over en femårs-periode. Simlene ble totalfredet i 2020.

Figur 1. Bestandsutvikling i Sølnekletten 2012-2020

Rondane Nord – Nord for Ula

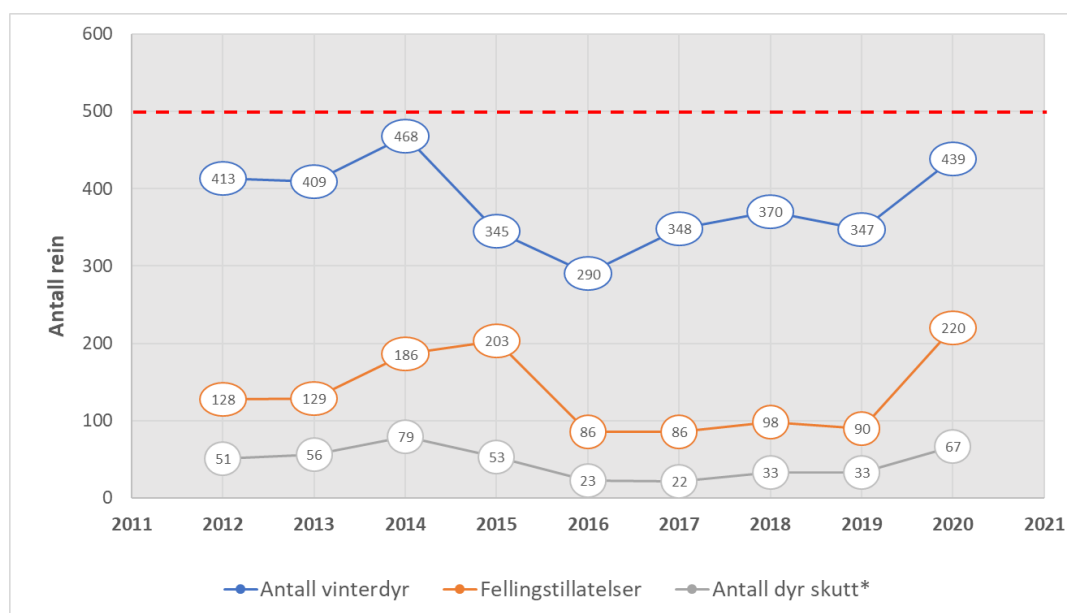
I Rondane Nord ble jakta Nord for Ula avlyst i 2013 og kvoten var nær halvert i 2014. Med dette lyktes en i å øke bestanden igjen omtrent til bestandsmålet. Ved tellingene i 2018 var antall vinterdyr Nord for Ula igjen redusert. En mulig årsak er at ikke alle dyr ble funnet under minimumstillingen og/eller en nedgang i kalvetilveksten. Sommeren 2019 førte fotråteutbrudd til at bestanden ikke økte som forventet til 2020, og utvalget i Rondane Nord anslo at i overkant av 100 kalv var borte. Det ble observert og tatt ut noen få syke dyr i løpet av påfølgende vinter. Det var derfor stor spenning knyttet til om en sommeren 2020 ville få et tilsvarende utbrudd av fotråte som i 2019. Sommeren 2020 trakk imidlertid reinen til områdene sør for Grimsdalen tidligere enn i 2019. Det ble ikke rapportert om tilfeller av fotråte i Rondane Nord under jakta i 2020.

Figur 2. Bestandsutviklingen nord for Ula 2012-2020

Rondane Nord – Sør for Ula (Vulufjell)

I Vulufjell økte stammen med hele 92 dyr fra 2019 til 2020, opp til 439 dyr¹ (se figur 3). Dette er fortsatt under bestandsmålet på 500 vinterdyr. Utvalget mente imidlertid ved fastsetting av jaktkvoten at en i en situasjon med registrert fotråte både sør og nord for området, burde holde bestanden på et lavere nivå enn man ellers ville ha gjort, fordi flere dyr øker faren for smitteutbrudd. Utvalget mener også at en ved ny bestandsplan bør vurdere å gå tilbake til en vinterbestand på 400 dyr. Det ble derfor søkt om en relativt stor kvote, på 220 dyr for å holde stammen stabil på nåværende nivå. I 2020 har storbukk-andelen har tatt seg opp, men ligger ennå noe under målet i bestandsplan på 20% eldre bukk.

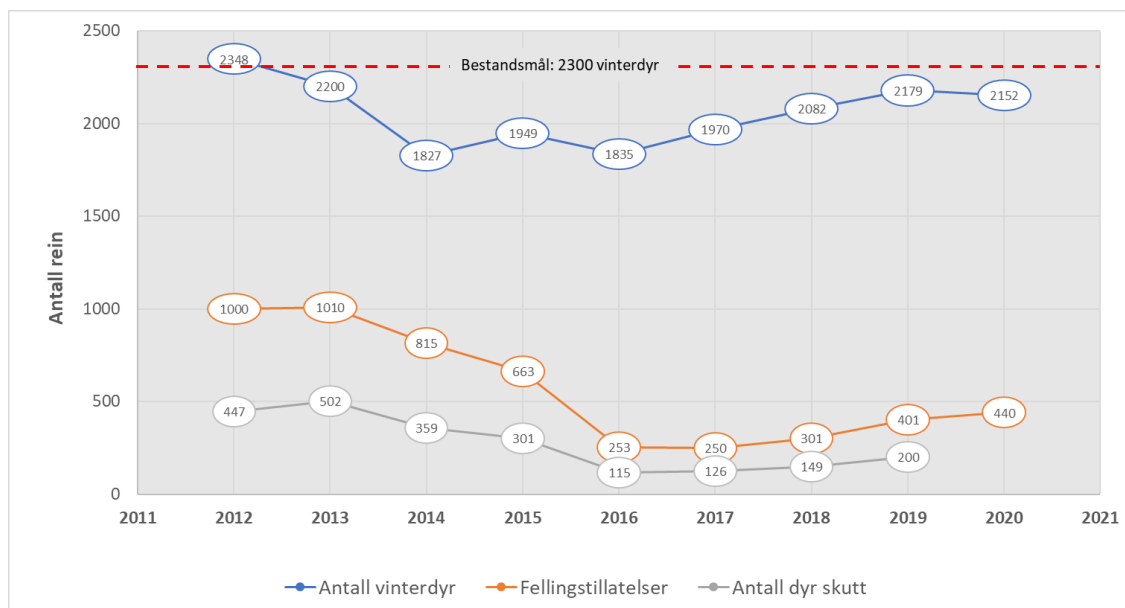
Figur 3. Bestandsutvikling i Vulufjell 2012-2020

Rondane Sør

I Rondane sør er Finnsjøfjellet et område som antas ikke å ha utveksling med resten av Rondane Sør. I Finnsjøfjellet er det en stabil vinterbestand på ca. 100 dyr, og med en stabilt årlig jaktkvote på 40 dyr.

I resten av Rondane Sør ble antall fellingstillatelser redusert fra ca. 1.000 i 2012 og 2013 til ca. 250 i 2016. Tross kvotereduksjon i 2014 og 2015 var ikke bestanden oppe på bestandsmålet ved minimumstillingene vinteren 2016, og kvoten ble derfor drastisk redusert også for høsten 2016. I Rondane Sør har utvalget ønsket gradvis å øke bestanden, og har lyktes med dette fra 2016-2019. I 2020 er det igjen en liten nedgang i forhold til det en skulle forvente ut fra tellinger og felling i 2019. Tilveksten var siste år nede på 9%, og den generelle trenden er nedadgående. Dette er bekymringsfullt.

¹ Ut fra de teoretiske beregningene i 2019 skulle stammen økt med kun 29 dyr, til 376 dyr.

Figur 4. Bestandsutviklingen i Rondane Sør 2012-2020 (-Finnsjøfjellet)

2.3 Fordeling av tiltaksmidler

Tiltaksmidlene består av tilbakeførte fellingsavgiftsmidler for Rondane Sør, Rondane nord og Sølnekletten for 2017, i alt kr. 167.076 kr. Det kom inn 7 søknader.

Hoveddelen av tiltaksmidlene har tidligere vært gitt til bestandsforvaltning og overvåking, dvs. utvalgenes arbeid. Praxis har vært å fordele tiltaksmidlene mellom de tre områdene i forhold til det som er tilbakeført av fellingsavgiftsmidler. Styret fastslo at de også måtte følge denne praksisen i 2020, med de rammer som var til rådighet. Utvalgene trenger midlene til sine tellinger, som er nødvendige for en forsvarlig forvaltning. Nemnda ønsker sterkt å støtte skoleprosjekter, men har ikke midler til dette.

Tiltaksmidlene ble fordelt som følger:

Villreinutvalget for Rondane Sør	65.138 kr.
Villreinutvalget for Rondane nord	50.371 kr.
Sølnekletten Villreinområde	48.567 kr.
«Norman-prosjektet»	3000 kr.
SUM	167.076 kr.

2.4 Deltakelse i prosjekter

Villreinnemnda har også i 2019 vært involvert i flere prosjekter innenfor villreinområdet. Dette er alle prosjekter som er viktige for forvaltningen av villreinen, og det er svært positivt at nemnda blir invitert til å delta i prosjektene, både i forhold til å kunne få gi innspill, og i forhold til kontakt med andre villreinaktører.

Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: Villrein, ferdsel og forvaltning

Som oppfølging av det store prosjektet NINA gjennomførte i Rondane om villrein og ferdsel i 2009-2013, ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å se på mulighetene for å videreføre deler av forskningsprosjektet. Dette resulterte i prosjektforslaget for «Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: Villrein, ferdsel og forvaltning», som er planlagt å gå fram tom. 2019. Arbeidet ble videreført i 2020. Ei styringsgruppe for prosjektet ble etablert på møte i juni i 2017. Medlemmer i styret er: Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, Villreinutvalget i Rondane nord (2 representanter), Villreinutvalget i Rondane sør (4 representanter), Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Oppland, Hedmark Fylkeskommune, Oppland Fylkeskommune, Dovre kommune, Sel kommune, Rondane nasjonalparkstyre og DNT Oslo og Omegn, med Jon Olav Solstad som leder.

Villreinregistreringer Gråhø/Tjønnseterfjellet i Nord-Fron og i Veslefjellet/Kuva i Dovre

Dette er en videreføring av registreringer tidligere år, og supplerer det pågående FOU-prosjektet for Rondane med GPS-merka simler ved at en får oversikt over bukkene sin arealbruk. Prosjektet oppleves å gi et nyttig og verdifullt supplement til GPS-registreringene, særlig for arealplansaker, og det er viktig at prosjektet videreføres.

Arbeidsgruppe for fokusområde Grimsdalen

Som oppfølging av besøksstrategien for Rondane nasjonalpark har det vært nedsatt en gruppe for å se på avbøtende tiltak for villreinen. Det er sett på følgende typer av tiltak:

- Mulige tiltak knyttet til Grimsdalsvegen og Haverdalsvegen
- Mulige tiltak knyttet til ferdsel vinterstid
- Mulige tiltak knyttet til tilrettelegging for den besøkende rundt Grimsdalshytta
- Mulige tiltak knyttet til informasjon og markedsføring

Det ble gjennomført noen tiltak allerede sommeren 2020, som avskjæring av avkjørsler ut i terrenget. Nasjonalparkstyret vil jobbe videre med de foreslåtte tiltakene fra arbeidsgruppa.

2.5 Regnskap

Honorarer, nemnda	255.344 kr.
Reiseutgifter	22.852 kr.
Møteutgifter	6.475 kr.
Sekretær (inkl. kontorhold)	250.000 kr.
Tjenestekjøp, villreinutvalgene	56.000 kr.
Medlemskontingent Villreinerådet, Villreinen mm.	5.658 kr.
Ufordelt	3.671 kr.
SUM	600.000 kr.

Fylkesmannen i Innlandet har stått for økonomiforvaltningen vederlagsfritt.